

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82621,Rubinowicz-Wojciech.html>
2021-12-09, 09:18

Rubinowicz Wojciech

RUBINOWICZ Wojciech (22 II 1889, Sadagóra, Bukowina – 13 X 1974, Warszawa), fizyk. Syn Damiana i Małgorzaty Adeli Brodowskiej. Na Bukowinie schronił się w 1864 jego ojciec, uczestnik powstania styczniowego.

R. zachorował w dzieciństwie na gruźlicę stawu biodrowego. Długie leczenie odbył w domu i tam się uczył. Następnie uczęszczał do niemieckiego gimnazjum w Czerniowcach 1900–08, a potem studiował fizykę na niemieckim Uniw. Franciszka Józefa w Czerniowcach. W 1914 uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy o dyfrakcji światła na klinie. Tematyka dyfrakcji światła zajmowała ważne miejsce w jego badaniach do końca życia.

W 1912–16 R. był asystentem w Zakładzie Fizyki Doświadczalnej. W 1916 wyjechał do Monachium, gdzie pracował przez dwa lata pod kierunkiem Arnolda Sommerfelda. W 1917 opublikował pierwszą ze swych „wielkich” prac o fali ugięcia w teorii dyfrakcji Kirchhoffa (*Die Beugungswelle in der Kirchhoffschen Theorie der Beugungerscheinungen*, „Annalen der Physik” 53, 257). W 1918 napisał jedną z najważniejszych rozpraw na temat tzw. reguły wyboru (*Bohrsche Frequenzbedingung und Erhaltung des Impulsmomentes*, „Physikalische Zeitschrift” 19, 441 oraz 465). Praca ta rozślawiła jego nazwisko na całym świecie i do dziś jest wymieniana jako ważne ogniwo w rozwoju fizyki atomu.

Po krótkich pobytach w Czerniowcach, Wiedniu i Kopenhadze, gdzie przebywał na zaproszenie Nielsa Bohra, R. został w 1920 profesorem na uniwersytecie w Lublanie w Jugosławii. Bez wahania jednak przyjął ofertę z Polski i od 1922 był profesorem na wydziale ogólnym Politechniki Lwowskiej. Zajmował się nadal dyfrakcją światła, ale największe znaczenie miały jego prace na temat tzw.

promieniowania kwadrupolowego (1932) oraz przejść wzbronionych w atomach (1929, 1930). Teoria Rubinowicza znalazła pełne potwierdzenie w eksperymentach wykonanych wkrótce w Holandii i USA.

O ówczesnej pozycji R. w świecie może świadczyć to, że został zaproszony do opracowania jednej z części sławnego dzieła *Handbook der Physik*, tom 24/1, *Quantentheorie* (1933), Pozostałymi autorami w tym tomie byli Hans Bethe, Wolfgang Pauli, Friedrich Hund, Nevill Mott i Gregor Wentzel. Trzech z nich (Bethe, Pauli i Mott) otrzymało wkrótce Nagrody Nobla z fizyki. Prace R. były i są cytowane w niemal każdej monografii poświęconej budowie atomu i widmom optycznym.

W wyniku niesławnej reformy ministra Janusza Jędrzejewicza, Katedra Mechaniki Ogólnej na Politechnice Lwowskiej, którą zajmował R., została w 1933 zlikwidowana, a on sam pozostał profesorem w stanie nieczynnym. Dopiero w 1937, po przeniesieniu się Sz. Szczeniowskiego do Uniw. Stefana Batorego w Wilnie, R. przeszedł na jego miejsce i objął opuszczoną przez niego Katedrę Fizyki Teoretycznej na Uniw. Jana Kazimierza. Po zajęciu Lwowa przez wojska sowieckie i przekształceniu Uniw. Jana Kazimierza w ukraiński Uniw. im. Iwana Franki, kierował analogiczną katedrą do wkroczenia Niemców do Lwowa w 1941, a potem w 1944–46. Podczas okupacji niemieckiej brał udział w tajnym nauczaniu w podziemnym Uniw. Jana Kazimierza.

W 1946 R. przeniósł się do Warszawy i został profesorem UW. W 1946–53 kierował Katedrą Mechaniki Teoretycznej, a w latach 1953–60 Katedrą Optyki i Mechaniki. Równocześnie pracował w Państwowym Inst. Matematycznym i w Inst. Fizyki PAN, gdzie był profesorem Zakładu Fizyki Teoretycznej. We Lwowie i Warszawie wykształcił wielu wybitnych fizyków teoretyków (wśród nich byli J. Błaton i J. Rayski).

R. był twórcą polskiej szkoły fizyki matematycznej. Wydał ponad 100 prac oraz 10 ważnych książek po polsku i niemiecku. Wśród nich warto wymienić ważne dzieła *Die Beugungswelle in der Kirchhoffschen Theorie der Beugung* (1957) i *Sommerfeldsche Polynommethode* (1972). Otrzymał

bardzo wiele prestiżowych nagród i wyróżnień. Był członkiem PAU i PAN. Był prezesem Polskiego Tow. Fizycznego (1949–52 i 1961–74), a potem jego członkiem honorowym.

PSB (R.S. Ingarden).

J. Dąbrowski: *Wojciech Rubinowicz (1889–1974)*, „Acta Physica Polonica” seria A46, 1974; R.S. Ingarden: *Wojciech Rubinowicz – szkic biograficzny młodości*, [w:] *Fizyka i fizycy*, Toruń 1994; tegoż: *Wojciech Rubinowicz jako fizyk matematyczny*, „Postępy Fizyki” 1985, t. 36, z. 3; B. Karczewski: *Dorobek Wojciecha Rubinowicza w teorii dyfrakcji*, „Postępy Fizyki” 1969, t. 20, z. 5; W. Królikowski: *Prace Wojciecha Rubinowicza nad promieniowaniem atomu*, „Postępy Fizyki” 1969, t. 20, z. 5; W. Rubinowicz: *O genezie i losach niektórych moich prac naukowych*, „Postępy Fizyki” 1970, t. 21, z. 2.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)